

ZPRÁVA O STAVU LIDSKÝCH PRÁV V ČESKÉ REPUBLICE ZA ROK 2020

SHRNUTÍ

Česká republika je parlamentní demokracie se systémem více politických stran. Zákonodárnou moc má dvojkomorový parlament, který tvoří Poslanecká sněmovna a Senát. Hlavou státu je prezident, který jmenuje ministerského předsedu z řad hlavní politické strany nebo koalice. V roce 2018 voliči znovuzvolili prezidenta Miloše Zemana na druhé pětileté funkční období a v roce 2017 se konaly parlamentní volby. Poslední volby jedné třetiny křesel v Senátu se konaly ve dvou kolech ve dnech 2. – 3. října a 9. – 10. října. Pozorovatelé považují obojí volby za svobodné a regulérní.

Státní policie je podřízena ministerstvu vnitra a odpovídá za vymáhání práva a udržování veřejného pořádku, včetně ochrany hranic a vymáhání imigračního práva. Generální inspekce bezpečnostních sil (GIBS) podléhá Úřadu předsedy vlády a odpovídá za vyšetřování obvinění ze zneužití moci veřejného činitele ze strany policie, celní služby, požární služby a vězeňské služby. Inspektoři GIBS vyšetřovali podezření na trestnou činnost, prováděli „testy integrity“ a provokace trestné činnosti s cílem zajistit pachatele při činu. Ozbrojené síly České republiky má v gesci ministerstvo obrany. Civilní orgány udržovaly účinnou kontrolu nad bezpečnostními silami. V několika případech se příslušníci bezpečnostních sil dopustili překročení pravomocí.

Mezi významné problémy v souvislosti s lidskými právy patřily trestné činy násilí nebo hrozby násilí vůči příslušníkům romské komunity a některým zástupcům nevládních organizací, a nedostatečná míra povolání k odpovědnosti za násilí vůči ženám.

Orgány činné v trestním řízení vyšetřovaly a stíhaly úředníky, kteří zneužili svoji pravomoc v bezpečnostních službách a jiných státních funkcích.

Článek 1. Respektování osobnostních práv, včetně ochrany proti těmto jevům: a. Svévolné a jiné politicky motivované zabití

Nevyskytly se žádné zprávy o svévolných nebo nezákonných usmrceních spáchaných státními orgány nebo osobami jednajícími jejich jménem. Generální

inspekce bezpečnostních sil (GIBS) nebo vojenská policie vyšetřují, zda bylo usmrcení osob příslušníky bezpečnostních sil odůvodněné, a případně vedou stíhání.

b. Zmizení

Nevyskytly se žádné zprávy o zmizení osob, která zaviniily státní orgány nebo osoby jednající jejich jménem.

c. Mučení a jiné kruté, nelidské či ponižující zacházení nebo trestání

Zákon zakazuje mučení a další kruté a nehumánní zacházení s lidmi. Úřad veřejného ochránce práv (ombudsman) vyzval k novele trestního zákoníku, která by rozšířila tento zákaz i na „ponižující zacházení“.

Ve své výroční zprávě ombudsman doporučil, aby: fyzické prohlídky ve věznicích, vazebních věznicích a na policejních stanicích byly prováděny, pokud je to možné, bez přítomnosti zástupců donucovacích orgánů; lékařské zprávy by měly obsahovat veškeré pozorované souvislosti mezi zraněním nebo stavem a možným špatným zacházením ze strany příslušníků; a povinné lékařské zprávy by měly obsahovat veškeré pozorované incidence špatného zacházení ze strany orgánů.

V květnu 2019 Výbor pro prevenci mučení Rady Evropy (CPT) informoval o problémech ve specifických oblastech souvisejících s zadržováním osob, včetně praxe chirurgické kastrace sexuálních delikventů jako podmínky podmíněného propuštění. Během roku přetrvávaly problémy zaznamenané CPT a ombudsmanem, včetně občasných zpráv o nepřiměřené používání síly policií (např. kopání a nepřiměřeně těsná pouta), a to zejména během zatýkání; hlášeny byly také případy verbálního násilí rasistické nebo xenofobní povahy a za určitých okolností i poutání osob k pevným předmětům.

V roce 2017 GIBS obvinila dva policisty z Českých Budějovic z trestných činů mučení spoutaného 32letého romského muže, kterého policisté nutili k přiznání se ke trestnému činu, jehož se nedopustil. Oba policisté byli postaveni mimo službu a obviněni ze zneužití moci veřejného činitele a vydírání. Jeden z obviněných policistů spáchal v prosinci 2018 sebevraždu. V únoru Krajské státní zastupitelství shledalo vinným druhého policistu, kterého odsoudilo k finanční pokutě a roku odnětí svobody v případě, že by pokutu nezaplatil.

V dubnu vyšší soud zrušil rozsudek okresního soudu z důvodu, že vulgární vyhrožování a facka na tvář nepředstavují mučení, ale spíše nepřiměřené použití kázeňského opatření. Policejní prezidium zahájilo disciplinární řízení. Policie nepřijala žádná zvláštní opatření k omezení praxe používání pout, po němž volal CPT; příslušníci však byli v dané oblasti široce proškoleni.

Bezrestnost bezpečnostních složek nepředstavovala významný problém.

Podmínky ve věznicích a detenčních centrech

Mezi hlavní problémy patřily i nadále vysoké počty vězňů, přeplněné věznice, špatné hygienické podmínky v některých věznicích, případy špatného zacházení a celkově neuspokojivé podmínky vězňů s tělesným nebo duševním postižením.

Fyzické podmínky: I nadále byly problémem přeplněné věznice. Věznice pro odsouzené muže ve výkonu trestu byly v prvních osmi měsících plné na téměř 101 procent své kapacity, což je mírný pokles oproti roku 2019. Pozorovatelé uváděli, že změna byla způsobena rozšířenějším využíváním alternativních trestů, jako jsou například finanční sankce a domácí vězení. Několik zařízení však mělo obsazenost více než 120 procent.

Podle vězeňské služby došlo v roce 2019 ve věznicích a vazebních zařízeních k 40 úmrtím, stejně jako v roce 2018. Úřady kvalifikovaly 11 úmrtí jako sebevraždu; zbývající úmrtí jsou vyšetřována.

Veřejný ochránce práv uvedl, že podmínky pro odsouzené s tělesným nebo mentálním postižením byly i nadále neuspokojivé. Veřejný ochránce práv také zaznamenal nedostatečné standardy zdravotní péče ve vězení kvůli nedostatku zdravotnického personálu.

Správa: Státní zástupci jsou odpovědní za pravidelné návštěvy věznic, které veřejný ochránce práv označil za užitečný nástroj pro monitorování podmínek. Veřejný ochránce práv prošetřil důvodná obvinění z nelidských podmínek a prováděl náhodné kontroly.

Nezávislé monitorování: Vláda povolila nezávislé monitorování podmínek ve věznicích lokálními a mezinárodními skupinami pro lidská práva včetně CPT a médií. Monitorování bylo v roce 2020 prováděno méně pravidelně kvůli opatřením k zabránění šíření COVID-19.

Zlepšení: V detenčních zařízeních a věznicích bylo úspěšně zavedeno několik vzdělávacích, psychologických a sociologických programů. Ministerstvo spravedlnosti oznámilo úspěšný pilotní projekt „otevřeného“ vězeňského zařízení bez cel a domácího vězení s využitím elektronických náramků. Navzdory obecně vysoké míře recidivy se do vězení vrátila pouze 3 procenta vězňů propuštěných z „otevřeného“ vězeňského zařízení. Děti zůstávají se svými rodinami v jednom zařízení pro nelegální migranty, ale v doprovodu zaměstnanců mohou zařízení opustit.

Po zprávě CPT z května 2019 přijal vládní výbor proti mučení usnesení k řešení několika konkrétních oblastí, jako je nedostatečná zdravotní péče ve státních zařízeních a nedostatečný počet a školení vězeňského personálu.

Vězeňská služba zřídila transparentní systém přemístování odsouzených do věznic blíže k jejich domovům. Přemístění však nebylo vždy možné kvůli přeplněnosti a preventivním opatřením souvisejícím s pandemií COVID-19.

d. Svévolné zatčení nebo zadržení

Zákon zakazuje svévolné zatčení a zadržení a dává každému právo podat k soudu stížnost proti svému zatčení nebo zadržení. Stát obecně tyto požadavky repektoval.

Zatýkání a zacházení se zadrženými osobami

Ve většině případů policie zatýká osoby obviněné z trestných činů na příkaz soudu. Policie může zatýkat i bez soudního příkazu, pokud má důvodné podezření, že byl spáchán trestní čin, pokud považuje zatčení za nezbytné k zabránění další trestné činnosti nebo zničení důkazů, k ochraně podezřelého nebo pokud osoba neuposlechne příkazu policie k opuštění místa.

Policie musí do 24 hodin předvést osoby zadržené na soudní příkaz k soudu. Soudce má dalších 24 hodin, aby se rozhodl, zda bude osobu držet nadále ve vazbě. V případě podezřelých osob zatčených bez zatykače má policie 48 hodin na to, aby je informovala o důvodu zatčení, vyslechla je a propustila nebo postoupila soudci, který se musí do 24 hodin rozhodnout, zda proti nim vznesou obvinění. Úřady nesmí zadržené osoby zadržovat po uplynutí této doby bez vznesení obvinění.

Zákon umožňuje rozhodnout o kauci, s výjimkou případů závažných trestných činů nebo pokud hrozí ovlivňování svědků. Obžalovaný z trestného činu může ihned po zatčení požádat o právníka. V případě, že si obžalovaný nemůže dovolit právní zastupování, stát mu přidělí právníka ex offo. Soud určí, zda náklady právního zastupování ponese zcela či z části stát. Úřady tato práva obecně respektovaly.

e. Odepření spravedlivého procesu

Zákon upravuje nezávislost soudů a stát obecně tuto nezávislost a nestrannost respektoval. Ve většině případů úřady respektovaly soudní příkazy a prováděly rozhodnutí soudu.

V prosinci policie zadržela a obvinila soudce pražského Vrchního soudu Zdeňka Sováka za údajné přijímání úplatků výměnou za ovlivňování případů. Média informovala, že Sovák požadoval úplatek 50 milionů korun (2,2 milionu dolarů) od stavební společnosti Metrostav a menší částky v ostatních případech. Případ je stále v běhu.

V červenci disciplinární senát Nejvyššího správního soudu uznal pražského soudce Alexandra Sotoláře vinným z manipulace se soudními záznamy. Navzdory doporučení ministra spravedlnosti nebyl Sotolář odvolán, což bylo široce kritizováno pozorovateli a respektovanými právníky.

V září byl soudce Vrchního soudu v Praze Ivan Elischer podruhé vzat do vazby za pokus ovlivnit svědky. V roce 2018 byl obviněn z přijímání úplatků, zneužívání postavení a napomáhání určitým osobám v závažných drogových případech. Elischer údajně přijal úplatek ve výši jednoho milionu korun (43 500 USD) za výměnou za ovlivnění drogového případu. Soudní případ je stále v běhu.

Nevládní organizace zaměřené na problematiku práva v oblasti domácího násilí informovaly, že nedostatek odborných znalostí soudců v příslušných právních předpisech a absence požadavků na další právní vzdělávání vedly k nedostatečné znalosti nových právních předpisů, které se vztahují na případy domácího násilí, a specifik takových složitých případů. Pokud je podezření na nesprávný výklad nebo aplikaci zákona podléhají soudci disciplinárnímu řízení, ale žaloby ovlivněné těmito chybami byly z těchto důvodů zamítnuty jen v malém počtu případů.

Soudní proces

Právo na spravedlivý a veřejný proces je zakotveno v zákoně a toto právo bylo nezávislými soudy obecně vymáháno.

Žalovaní mají právo na presumpci nevinu a právo obdržet neprodleně podrobné informace o obviněních vznesených proti nim. Mají právo na to, aby se s nimi zbytečného prodlení konal spravedlivý a veřejný proces, právo být přítomen svému procesu, právo komunikovat s právníkem dle svého výběru nebo právo na právní zastupování na státní náklady, když si je nemohou dovolit zaplatit. Obvinění mají obecně dost času a možností zpracovat obhajobu a v případě potřeby mají právo na bezplatné tlumočení od okamžiku obvinění až po odvolání a dovolání. Žalovaní mají obhajovat se proti tvrzením státního zástupce nebo svědků žalobce, předvolávat vlastní svědky a předkládat vlastní důkazy. Nemohou být nuceni vypovídat nebo přiznat vinu. Odsouzení mají právo na odvolání; odvolací proces však bývá často velmi zdlouhavý.

Novela trestního řádu, která nabyla účinnosti 1. října, ukládá státu povinnost nahradit obětem právní pomoc; původně tuto povinnost nesl pachatel. Nevládní organizace považují tento pozměňovací návrh za významné zlepšení v zájmu oběti.

Nevládní organizace uvedly, že vyšetřování trestných činů, soudní proces a další související postupy nakumulovaly významné zpoždění v důsledku uzavření příslušných institucí kvůli pandemii COVID-19.

Politictí vězňové a zadržení z politických důvodů

Nevyskytly se žádné zprávy o politických vězních nebo osobách zadržených z politických důvodů.

Občanské soudní řízení a prostředky nápravy

Ústava zakotvuje samostatné nezávislé soudnictví v občanskoprávních záležitostech a v řízeních o nápravě porušení lidských práv. K dostupným prostředkům nápravy patří peněžitá náhrada škody, opravné prostředky a ukončení škodlivého jednání. Nestátní neziskové organizace (NNO) poukázaly na rostoucí sbližování postupů v trestním a občanskoprávním řízení, což zjednodušilo proces pro oběti, přestože opravné prostředky i nadále vyžadovaly zdlouhavý právní proces a jejich použití bylo obtížné, zejména pro příslušníky znevýhodněných skupin, například romské menšiny. Žalující strany se mohou odvolat u Evropského soudu pro lidská práva proti nepříznivým rozhodnutím v případech údajných porušení Evropské úmluvy o lidských právech. K dispozici jsou rovněž správní

opravné prostředky. Oběti násilí však často po trestních řízeních nepožadovaly u občanských soudů nápravu, protože v občanskoprávních řízeních je třeba konfrontovat se s pachatelem tváří v tvář a líčit traumatické zážitky.

Zákon uznává za nejohroženější skupiny obyvatelstva děti, osoby se zdravotním postižením, oběti obchodu s lidmi a oběti sexuálních a brutálních trestných činů. Zakotvuje práva obětí trestných činů, například právo domáhat se náhrady škody nebo právo na advokáta.

Restituce majetku

Jsou přijaty zákony a mechanismy upravující restituce soukromého a náboženského majetku zabaveného během nacistické okupace nebo komunistické éry. Přetrvávají však určité problémy, zejména u žadatelů, kteří nemají české občanství. Mezi oblasti, které představují významné problémy, patří nakládání s dědictvím bez dědice a složité případy týkající se cizích státních příslušníků. I když v průběhu roku bylo stále možné registrovat restituční nároky na umělecká díla zabavená nacisty, lhůty pro registraci restitučních nároků u jiných druhů majetku uplynuly.

Zpráva ministerstva spravedlnosti k zákonu o nekompenzovaných přeživších (JUST) předložená kongresu a zveřejněná 29. července 2020, je k dispozici na webových stránkách ministerstva na adrese <https://www.state.gov/reports/just-act-report-to-congress/>.

Podle zákona dostávají náboženské skupiny ročně splátku z restituční kompenzace o celkové výši 59 miliard korun (2,6 miliardy dolarů), která má být vyplácena po dobu 30 let jako náhrada za majetek zabavený během komunismu, který nelze vrátit.

f. Svévolné nebo nezákonné zásahy do soukromí, rodiny, domácností nebo korespondence

Zákon zakazuje takové jednání a nebyly hlášeny žádné případy porušení těchto zákazů ze strany státních orgánů.

Článek 2. Respektování občanských svobod, včetně následujících:

a. Svoboda projevu, včetně svobody tisku

Zákon obsahuje ustanovení o svobodě projevu, včetně svobody tisku, a státní orgány obecně toto právo dodržovaly. Nezávislý tisk, efektivní soudnictví a fungující demokratický politický systém společně prosazovaly svobodu projevu, včetně svobody tisku. Zákon stanoví určitá omezení této svobody, například co se týče tzv. projevů nenávisti, popírání holocaustu a popírání zločinů komunistické éry.

Svoboda projevu: Zákon zakazuje projev, který podněcuje nenávist na základě rasy, náboženství, třídy, národnosti nebo jiné skupinové příslušnosti. Rovněž omezuje popírání zločinů holocaustu a komunistické éry. Osoby, které jsou shledány vinnými, mohou být odsouzeny až na tři roky nepodmíněně. Zákon se vztahuje také na online média, tisk a vysílání.

Odvolací soudy ve dvou samostatných případech potvrdily rozsudek pro dva muže, kteří zveřejnili online komentáře chválící smrtelný teroristický útok v mešitě v Christchurch na Novém Zélandu z roku 2019. Jeden muž dostal 30měsíční podmíněný trest se čtyřletou podmínkou. Druhý muž dostal tříletý podmíněný trest s pětiletou podmínkou.

Ombudsman provedl analýzu judikatury 2016-19 týkající se projevů nenávisti. Výsledky poukazují na nárůst nenávistných projevů v online prostředí. Tento trend se projevuje i na soudech, kdy jedna třetina soudů v zemi se setkala s případy nenávistných projevů. Přibližně 60 procent těchto případů se týkalo útoků na skupiny jednotlivců na základě národnosti, etnického původu, barvy pleti, náboženství nebo sexuální orientace a zbývající případy se týkaly projevů nenávisti vůči konkrétní osobě nebo skupině. Romové a muslimové byli oběťmi ve 49 procentech případů a týkalo se jich 23 procent rozhodnutí soudu. Pachatelé 94 procent případů byly muži a k 83 procentům případů došlo na Facebooku. Více než 90 procent pachatelů bylo odsouzeno v soudním řízení. Nejčastějším trestem byl podmíněný trest v průměru na 10 měsíců nebo peněžitá pokuta.

Tisk a média, včetně online médií: Nezávislá média byla aktivní a vyjadřovala širokou škálu názorů. Prezident Zeman, jeho mluvčí a strany extrémní pravice a levice argumentovaly údajnou předpojatostí veřejných i soukromých médií. Strana svobody a přímé demokracie (SPD) a Komunistická strana otevřeně usilovaly o jmenování politicky polarizujících osob do dozorcích rad veřejných médií, což vyvolalo obavy, že se pokoušejí narušit politickou neutralitu těchto institucí. Parlament jmenoval do Rady České televize šest nových členů (z 15). Pozorovatelé vyjádřili znepokojení nad nestranností některých nových členů na základě jejich

veřejných prohlášení, v nichž se skepticky vyjadřovali ke společenské potřebě nezávislých médií.

Zákon zakazuje voleným funkcionářům vlastnit během funkčního období média. Premiér Babiš, který vlastnil dva vlivné novinové tituly a další média, v roce 2017 vložil vlastnictví svého mediálního majetku do svěřeneckého fondu. Pozorovatelé však tvrdili, že toto opatření neizolovalo média od vlivu současné vlády. Transparency International (TI) podala v srpnu 2018 správní stížnost proti premiérovi Babišovi s poukázáním na to, že Babiš stále svá mediální aktiva ovládal. Krajský úřad vlády, který přezkoumával správní stížnost, argumenty TI odmítl. Nejvyšší státní zástupce zamítl žádost TI o přezkum rozhodnutí.

Svoboda internetu

Státní orgány neomezovaly ani nenarušovaly přístup na internet, ani necenzurovaly internetový obsah a nevyskytly se věrohodné zprávy o tom, že státní orgány monitorovaly internetovou komunikaci bez náležité zákonné legitimace.

Zákon mj. zakazuje projevy, které znevažují nějaký národ, rasu, etnikum nebo jinou skupinu osob, vyvolávají nenávist proti skupině osob nebo prosazují omezení jejich občanských práv a veřejně popírají, zpochybňují, podporují nebo ospravedlňují genocidu.

Akademické svobody a kulturní akce

Neexistovala žádná vládní omezení akademické svobody ani kulturních akcí.

V červnu Nejvyšší správní soud potvrdil rozhodnutí nižšího soudu o omezení úlohy prezidenta Zemana při jmenování profesorů na Univerzitu Karlovu. Soud rozhodl, že Zeman překročil svou ústavní moc, když odmítl jmenovat dva profesory v letech 2015 a 2018. Zeman doposud nesplnil rozhodnutí soudu, podle něhož má bez dalšího prodlení profesory jmenovat.

b. Svoboda pokojného shromažďování a sdružování

Ústava a zákony zakotvují svobodu pokojného shromažďování a sdružování a státní orgány tato práva obecně respektovaly.

c. Svoboda náboženského vyznání

Viz mezinárodní zpráva ministerstva zahraničí USA o náboženské svobodě *International Religious Freedom Report* na adrese <https://www.state.gov/religiousfreedomreport/>.

d. Svoboda pohybu

Zákon upravuje svobodu vnitrostátního pohybu, zahraničního cestování, emigrace a repatriace a stát tato práva obecně respektoval.

Vláda vyhlásila výjimečný stav trvající od března do května kvůli pandemii COVID-19 s omezením volného pohybu uvnitř země a cestování do zahraničí. Vláda zrušila omezení cestování do zahraničí na konci dubna a s ústupem pandemie postupně zmírňovala omezení vnitrostátního pohybu.

Cizí státní příslušníci, kteří byli fyzicky přítomni v zemi během jarního nouzového stavu, byli osvobozeni od povinností v souvislosti s jejich imigračním nebo pobytovým statutem a bylo jim umožněno zůstat v zemi až 60 dní po skončení platnosti nouzového stavu.

e. Situace vnitřně vysídlených osob a zacházení s nimi

Netýká se ČR.

f. Ochrana uprchlíků

Vláda spolupracovala s Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) a s jinými humanitárními organizacemi na poskytování ochrany a pomoci uprchlíkům, žadatelům o azyl, osobám bez státní příslušnosti nebo jiným osobám, které potřebují ochranu.

Zneužívání migrantů, uprchlíků a osob bez státní příslušnosti: Akty fyzického zavraždění a vandalismu byly i nadále vážným problémem. Nevládní organizace zaměřené na problematiku migrace hlásily pokračující telefonní a e-mailové hrozby (viz článek 6, Jiné společenské násilí a diskriminace).

Nevládní organizace informovaly, že některá zařízení v zemi musela snížit ochranu migrantů v důsledku omezení řešení pandemie. V jednom případě Syřanka a její nezletilé děti nemohly kvůli omezením v důsledku pandemie COVID-19 požádat o útočiště v chráněném zařízení pro oběti domácího násilí, kam se chtěly uchýlit před

násilným manželem nebo otcem. Nevládní organizace poskytla ženě a dětem bydlení a pomoc.

Veřejný ochránce práv navštívil ve druhém čtvrtletí roku zadržovací střediska pro žadatele o azyl a informoval o „významném omezování práv“. Konkrétně uvedl, že opatření k zabránění šíření COVID-19 byla nepřiměřeně přísná a „vytvořila prostředí, kde se s jednotlivci zacházelo spíše jako s potenciálními zdroji infekce než s lidmi“.

Přístup k azylu: Zákon stanoví udělení azylového nebo uprchlického statusu a stát má zavedený systém poskytování ochrany uprchlíkům a jiným specificky ohroženým cizím státním příslušníkům.

Podle zákona by mělo ministerstvo vnitra rozhodnout o azylových případech do šesti měsíců, pokud žadatel předloží všechny požadované dokumenty. Podle ministerstva činila průměrná délka azylového řízení během prvních osmi měsíců roku 79 dnů. Délka azylového řízení v 90 procentech všech případů splňovala všechny zákonné požadavky. Ve zbývajících případech obdrželi žadatelé o azyl informace o nových lhůtách pro dokončení azylového řízení v souladu se zákonem. Pozorovatelé kritizovali délku a obsah některých rozhodnutí.

Evropský soudní dvůr v dubnu rozhodl, že Česká republika nesplnila povinnosti vyplývající z dočasného mechanismu Evropské komise (EK) z roku 2015 pro přesídlení žadatelů o mezinárodní ochranu (EU Relocation Scheme). Vláda neustoupila ze silné pozice proti povinným kvótám.

V roce 2018 ministerstvo vnitra poskytlo azyl osmi čínským křesťanům, kteří v roce 2016 požádali o azyl, ale zamítli 70 žádostí dalších čínských křesťanů. Podle úředníků ministerstva odmítnutí žadatelé nebyli schopni prokázat své tvrzení o pronásledování nebo o tom, že jejich životy jsou v ohrožení z titulu toho, že jsou praktikující křesťané. Většina odmítnutých žadatelů se proti rozhodnutím ministerstva odvolala u soudu a některé případy byly ministerstvu vráceny k posouzení. V listopadu 2019 Nejvyšší správní soud uvedl, že pronásledování nemusí být osobní, ale může se týkat skupiny, a vrátil zamítnuté žádosti o azyl ministerstvu. Mezitím ministerstvo vyhovělo žádostem dvou čínských křesťanů o trvalý pobyt a uvedlo, že podobné žádosti o úpravu statusu přijme.

Bezpečná země původu/tranzit: Země obecně dodržuje nařízení Dublin III, které požaduje, aby orgány vrátily žadatele o azyl do první země EU, do které žadatel vstoupil. Ministerstvo vnitra přijalo žádosti o azyl od osob přicházejících ze zemí

nebo přes země považované za bezpečné, jak je stanoveno zákonem. Úřady přezkoumaly všechny případy jednotlivě, ale obvykle těmto žadatelům neposkytovaly mezinárodní ochranu. Na seznamu bezpečných zemí je aktuálně 24 zemí.

Svoboda pohybu: Délka zadržování nelegálních migrantů a zamítnutých žadatelů o azyl byla zkrácena z důvodu zavedení systému dobrovolného návratu. Podle zákona mohou být migranti, kteří čelí vyhoštění nebo čekají na dobrovolnou repatriaci z důvodu nařízeného vyhoštění, zadrženi až na 180 dní. Jsou-li dospělé osoby doprovázeny dětmi, nemůže zadržení trvat déle než 90 dnů a nelze ho prodloužit. Zranitelné osoby, včetně rodin, nemohou být zadrženy, pokud požádají o mezinárodní ochranu.

V září bylo v detenčních zařízeních celkem 150 migrantů. Čtrnáct migrantů bylo v detenčním zařízení speciálně navrženém pro zranitelné skupiny, svobodné ženy bez dětí a rodiny s dětmi. V průběhu roku nedošlo k nuceným ani dobrovolným návratům rodin s nezletilými. Ministerstvo vnitra uvedlo, že v průběhu roku nebyly v zemi vysídlené děti bez doprovodu.

Trvalá řešení: Vláda obecně zamítala žádosti v rámci relokačního systému EU o přijetí určeného počtu uprchlíků a žadatelů o azyl, včetně žádosti řecké vlády o přijetí 40 dětí bez doprovodu do 14 let z řeckých uprchlických táborů. Ministerstvo vnitra své rozhodnutí založilo na údajných obavách o bezpečnost.

Pokračoval státní integrační program řízený vládou v úzké spolupráci s UNHCR a nevládními organizacemi. V rámci státního integračního programu mají osoby požívající mezinárodní ochrany nárok na dočasné ubytování, sociální služby, výuku českého jazyka a pomoc při hledání zaměstnání a trvalého bydlení. Děti mají nárok na školní vzdělání. V červenci vláda poskytla prostředky ze státního rozpočtu na integrační centra, která byla dříve závislá na financování EU, a zavedla nová integrační opatření s účinností od ledna 2021, s cílem zajistit povinné adaptační a integrační kurzy pro cizince.

Ministerstvo vnitra zahájilo v roce 2017 svůj vlastní program asistovaného dobrovolného návratu a efektivně jej využilo na pomoc 1574 osobám při návratu do země původu. K 1. září bylo přibližně 467 osob dobrovolně navraceno do svých zemí původu.

g. Osoby bez státní příslušnosti

Ke konci roku 2019 evidovalo ministerstvo vnitra v zemi 519 osob bez státní příslušnosti. UNHCR však odhaduje, že na konci roku 2019 spadalo do kategorie bez státní příslušnosti 1394 osob. Ministerstvo uvedlo, že pět osob bez státní příslušnosti požádalo o mezinárodní ochranu a že čtyřem byla v roce 2019 udělena azylová nebo doplňková ochrana. Česká republika neměla právní definici bezdomovectví ani postup pro určení bezdomovectví. Osoby bez státní příslušnosti, které nemají povolení k trvalému pobytu, neměly nárok na získání dokladu totožnosti. Zákon umožňuje osobám bez státní příslušnosti získat státní občanství po splnění určitých kritérií.

Článek 3. Svoboda účasti v politickém procesu

Ústava a zákon poskytují občanům možnost zvolit si vládu ve svobodných a spravedlivých pravidelných volbách prostřednictvím tajného hlasování a na základě všeobecného a rovného volebního práva.

Volby a účast v politice

Nedávné volby: V roce 2018 voliči znovu zvolili v druhých přímých prezidentských volbách Miloše Zemana na pětileté funkční období do funkce prezidenta. V ČR v roce 2017 konaly volby do Poslanecké sněmovny. Volby jedné třetiny křesel v Senátu se konaly ve dvou kolech ve dnech 2. – 3. října a 9. – 10. října. Pozorovatelé považují všechny volby za svobodné a spravedlivé a nebyly zaznamenány žádné informace o významných nesrovnalostech.

Účast žen a členů menšinových skupin: Žádné zákony neomezují účast žen nebo členů menšinových skupin na politickém procesu. Obě zmíněné skupiny se ho účastnily. Účast žen a menšinových skupin ve volených orgánech zůstala ve srovnání s jejich odhadovaným procentem v populaci nízká. Čtyři z 15 ministerstev řídily ženy. Ženy tvořily 23 procent Poslanecké sněmovny a 15 procent Senátu.

Účast Romů v politice a správě věcí veřejných byla ve srovnání s jejich odhadovaným procentem populace minimální. Parlament neměl žádné romské poslance; nebyly ani žádní romští ministři či soudci Nejvyššího soudu. Do národních a regionálních poradních sborů zabývajících se romskými záležitostmi byli jmenováni někteří Romové. Romové byli v komunálních volbách v roce 2018 zvoleni do 13 křesel (z 62 000), a jeden Rom získal v roce 2020 křeslo (ze 675) ve volbách do krajského zastupitelstva.

Článek 4. Korupce a nedostatek transparentnosti ve státních orgánech

Zákon stanoví trestní postih za korupci veřejných činitelů a v obecném měřítku státní moc účinně implementovala příslušné zákony. Státní orgány obecně efektivně uplatňovaly tyto právní předpisy, přestože veřejní činitelé občas vyvázli bez trestu. Pachateli může být uložen trest odnětí svobody až na 12 let a propadnutí majetku. Několik vysokých politiků bylo vyšetřováno v různých krajích na základě obvinění z manipulace s veřejnými zakázkami (např. dálniční mýtný systém) a zneužívání úřední moci.

Korupce byla i nadále problémem orgánů činných v trestním řízení a nejběžnější formy korupce zahrnovaly: únik informací za úplatu; neoprávněné použití úředních databází, obvykle vyhledávání hanlivých informací; protiprávní ovlivňování postupů vymáhání práva; a vydírání.

Média informovala o předražených vládních nákupech ochranných pomůcek proti COVID-19 a nesrovnalostech v jejich kvalitě. Národní kontrolní úřad záležitost vyšetřoval a očekávalo se, že na konci roku provede audit.

V lednu vstoupila v platnost nová legislativa, která brání politickým kandidátům nebo blízkým osobám obsazovat pozice v dozorčích radách ve státních podnicích.

Pozorovatelé kritizovali nejasné postavení hlavních státních zástupců, které podle stávajících právních předpisů může vláda bezdůvodně odvolat z funkce.

V listopadu vláda schválila svůj pátý akční plán *Partnerství pro otevřené vládnutí*, který obsahuje pět závazků: anonymizace zveřejňování rozhodnutí nižších soudů online, ochrana oznamovatelů, poskytování otevřených dat umožňujících veřejné sledování kvality vzdělávání, zvyšování účasti občanské společnosti na vládních procesech, a zvýšení transparentnosti používání veřejných prostředků online.

Korupce: V říjnu přijal Senát usnesení, v němž prohlásil, že předseda vlády Andrej Babiš je ve střetu zájmů z titulu toho, že vlastní Agrofert, který je příjemcem dotací EU, a zároveň zastává vysoké vládní funkce. Babiš vložil v roce 2017 své akcie Agrofertu do svěřeneckých fondů. EK dokončila audit strukturálních fondů a v prosinci doručila vládě závěrečnou zprávu s tím, že vláda musí odpovědět do tří měsíců od přijetí. Konečná zpráva EK o paralelním auditu zemědělských dotací EU se očekává na začátku roku 2021.

V samostatném případě nejvyšší státní zástupce Pavel Zeman nařídil nižšímu státnímu zástupci, aby v prosinci 2019 obnovil trestní řízení, které by přezkoumalo tvrzení, že premiér Babiš neoprávněně získal od EU investiční dotace na rozvojový projekt. Babiš údajně dočasně převedl konferenční komplex Čapí hnízdo ze svého konglomerátu Agrofert na rodinné příslušníky, aby získal nárok na dotace EU. Případ byl na konci roku ještě v řešení.

V září byl zahájen soudní proces proti skupině veřejných činitelů z brněnského kraje. Úředníci byli obviněni z korupce a manipulace s veřejnými zakázkami ve výši 47 milionů korun (dva miliony dolarů).

Majetková přiznání: Prohlášení o majetku veřejných činitelů jsou k dispozici v omezené formě na internetu nebo na žádost předloženou ministerstvu spravedlnosti. Ministerstvo spravedlnosti může za porušení povinnosti předložit majetkové přiznání uložit pokuty až do výše 50 000 korun (2 000 USD). Nicméně mnoho politiků svůj závazek buď nesplnilo, nebo jen částečně splnilo. Zákon také požaduje, aby soudci, státní zástupci, ředitelé výzkumných institucí a vybraní profesionální vojáci deklarovali svůj majetek. Tyto informace nejsou veřejnosti přístupné z bezpečnostních důvodů. Ústavní soud v březnu rozhodl, že přístup k majetkovým datům místních politiků může být veřejnosti z důvodu ochrany soukromí zamezen.

V lednu vstoupila v platnost novela zákona o svobodném přístupu k informacím, která zavedla nová opatření k posílení práva občanů na informace. Podle nového zákona mohou občané požádat nadřízený úřad, aby uložil podřízenému úřadu povinnost poskytnout požadované informace, pokud neexistují důvody pro odmítnutí. Tuto pravomoc ukládat drží Úřad pro ochranu osobních údajů, který také přezkoumává rozhodnutí podřízených úřadů informace neposkytnout.

Městský soud v Praze v srpnu rozhodl, že Kancelář prezidenta musí zveřejnit platy svých klíčových zaměstnanců poté, co Nejvyšší správní soud požádal soud o přezkoumání původního rozhodnutí. Nejvyšší správní soud uvedl, že případ byl jasným příkladem práva na informace, které má přednost před právem na soukromí.

Pozorovatelé informovali, že novela zákona o registru veřejných zakázek z roku 2019 nebyla účinně implementována. Novela částečně zrušila výjimky pro významné státní společnosti, jako je ČEZ, České dráhy a Pražská plynárenská, a zavedla povinnost zveřejňovat v registru všechny soukromé a grantové smlouvy i návratnou finanční pomoc. Registr je přístupný veřejnosti.

Článek 5. Postoj vlády k mezinárodnímu a nevládnímu vyšetřování údajného porušování lidských práv

Celá řada domácích a mezinárodních lidskoprávních skupin působila prakticky bez omezení ze strany vlády, prováděla šetření a publikovala svá zjištění o případech porušování lidských práv. Státní úředníci s nimi zpravidla spolupracovali a vycházeli vstřícně jejich názorům, avšak někteří vysoce postavení činitelé svými veřejnými komentáři zlehčovali aktivity některých NNO.

Vládní orgány pro lidská práva: Úřad vlády má zřízen úřad komisaře pro lidská práva a několik poradních a pracovních orgánů v oblasti lidských práv, včetně Rady vlády pro lidská práva, Rady pro záležitosti romských menšin, Rady vlády pro národnostní menšiny a Rady pro osoby se zdravotním postižením. Rada vlády pro koordinaci boje proti korupci byla přemístěna do gesce ministerstva spravedlnosti a Agentura pro sociální začleňování přešla pod ministerstvo pro místní rozvoj.

Úřad veřejného ochránce práv (ombudsmana) provozoval svou činnost bez zásahů ze strany vlády nebo politických stran a měl odpovídající zdroje. Vedle zpráv a doporučení o tématech hodných zvláštního zájmu předložil Úřad vládě čtvrtletní zprávy a výroční zprávu.

Pozorovatelé z oblasti lidských práv obecně považovali činnost ombudsmana za efektivní. Nový veřejný ochránce práv zvolený v březnu byl však široce kritizován nevládními organizacemi, romskou komunitou a některými politiky, kteří tvrdili, že ombudsman veřejně bagatelizoval míru diskriminace, které čelí Romové a další menšiny. Veřejný ochránce práv rovněž uvedl, že ochrana lidských práv nepatří mezi funkce jeho úřadu. Mnoho pozorovatelů požadovalo zřízení nezávislého institutu pro lidská práva. Kromě veřejného ochránce práv má země ombudsmany pro bezpečnostní síly a pro vzdělávání.

Článek 6. Diskriminace, násilí ve společnosti a obchod s lidmi

Ženy

Znásilnění a domácí násilí: Zákon zakazuje znásilnění, včetně znásilnění mezi manželi, a postihuje je trestem odnětí svobody od dvou do deseti let; v případě přitěžujících okolností jsou tresty delší. Stát tato zákonná ustanovení vymáhal.

Pozorovatelé však hlásili, že státním zástupcům a soudcům často chyběly znalosti tohoto tématu, a poukazovali na nedostatek zkušených soudních znalců. Trestní řízení vyžadovalo opakované svědecké výpovědi od obětí, což přispívalo k jejich další traumatizaci. Uložené tresty byly obecně nízké; pouze v polovině případů byly uloženy nepodmíněné tresty odnětí svobody.

Nevládní organizace a právníci informovali, že stále větší počet obětí sexuálního násilí nespĺňuje zákonnou definici „zvláště zranitelné oběti“, což přisuzují výkladu tohoto pojmu soudem. Oběti proto neměly nárok na výhody, jako je bezplatné právní zastoupení u soudu. Oběti sexuálního násilí nebyly dostatečně chráněny před „sekundární nebo terciární viktimizací“, což zahrnuje jejich konfrontaci s pachatelem a dotazování se na předchozí sexuální historii. V soudních řízeních nesly oběti sexuálního násilí důkazní břemeno, tedy musely prokázat svůj nesouhlas s jednáním pachatele. Pachatelé znásilnění v manželství, včetně brutálních útoků, dostávali často neadekvátně nízké tresty, včetně nepodmíněných.

V červenci krajský soud potvrdil červnové rozhodnutí soudu nižší instance, že oběť domácího násilí se nekvalifikovala jako „zvláště zranitelná oběť“, a proto neměla nárok na bezplatné právní zastoupení. Její partner na ni opakovaně fyzicky útočil, dusil ji a vyhrožoval jí nožem. Soud založil své rozhodnutí na finančních možnostech oběti, schopnosti vyhledat pomoc a nedostatku důkazů o tom, že jí hrozilo druhotné poškození.

Vláda v průběhu roku snížila financování nevládních organizací zabývajících se otázkami rovnosti žen a mužů o 40 procent, ze sedmi milionů korun (303 900 dolarů) na čtyři miliony korun (173 700 dolarů). Ministerstvo spravedlnosti rovněž zkrátilo oproti předchozím letům prostředky na financování pomoci obětem trestných činů, což se dotklo nevládních organizací poskytujících služby obětem sexuálních trestných činů nebo obchodování s lidmi. Nevládní organizace informovaly, že škrty vedly k omezení služeb, omezení preventivních aktivit a zároveň to ovlivnilo nejen lobování za rovné příležitosti pro ženy a muže, ale také další služby, které poskytují sexuálně zneužívaným ženám nebo obětem domácího násilí. Nevládní organizace rovněž zmiňovaly problémy s financováním specializovaných služeb, včetně poradenství pro ženy v azylových domech. Mnoho nevládních organizací poukazovalo na významné zvýšení počtu klientů a případů během prvního nouzového stavu v souvislosti s pandemií COVID-19. Nevládní organizace uvedly, že ženy v přistěhovaleckých komunitách hlásily méně případů násilí kvůli obavám, že by to mělo negativní vliv na jejich imigrační status.

Domácí násilí je trestáno až čtyřmi roky vězení a s přitěžujícími okolnostmi je sazba i delší. Policie má pravomoc pachatele násilí z domova na 10 dní vykázat. Zákon stanoví, že příkaz k vykázání může zůstat v platnosti celkem až šest měsíců včetně prodloužení. Ministerstvo vnitra oznámilo, že policie v roce 2019 vykázala 1 256 pachatelů domácího násilí.

Zákon také poskytuje ochranu před domácím násilím jiným osobám žijícím v domácnosti, zejména dětem a seniorům. Stát podpořil často používanou telefonní linku pomoci obětem trestných činů a domácího násilí.

V červenci vydala Univerzita Karlova a několik nevládních organizací výsledky průzkumu, který hodnotil dopad omezujících opatření uložených na jaře kvůli pandemii COVID-19 na domácí násilí. Podle průzkumu vláda nereagovala na zvýšený počet případů. Nevládní organizace uvedly, že soudy odročily většinu řízení týkajících se domácího násilí a sexuálního zneužívání, zatímco pokračovaly ve zpracovávání dalších, méně závažných případů. Průzkum zaznamenal, že takto vzniklou mezeru zaplnily nevládní organizace a zavedly nové online služby, virtuální konzultace a další podpůrná opatření k řešení rostoucího počtu případů domácího násilí, které stát neřešil.

V únoru Nadace Vodafone, policie a nevládní organizace Rosa představila novou mobilní aplikaci Bright Sky CZ v plné verzi. Aplikace umožňuje ohroženým osobám dokumentovat případy domácího násilí a poskytuje seznam blízkých podpůrných služeb pro domácí násilí. Slouží také jako zdroj pro rodinu a přátele, kteří chtějí pomoci zneužívaným osobám. Za prvních pět měsíců si aplikaci stáhlo 1 300 osob a uživatelé odeslali více než 500 dotazníků týkajících se jejich bezpečnosti (ve 270 případech byl dotazník odeslán třetí osobou za potenciální obětí).

Během jarní uzávěry v důsledku pandemie COVID-19 nevládní organizace informovaly o nárůstu počtu volání na horké linky pro domácí násilí. Někteří připisovali toto zvýšení nárůstu domácího násilí nouzovému stavu v souvislosti s pandemií COVID-19, a některé nevládní organizace hlásily až 40% nárůst objemu práce nebo klientů. Jiní přičítali nárůst hovorů skutečnosti, že během nouzového stavu nebyla možná osobní pomoc. Policejní údaje neodrážejí nárůst domácího násilí, ale mnoho nevládních organizací to přisuzovalo omezené práci policistů během stavu nouze.

Sexuální obtěžování: Antidiskriminační zákon zakazuje sexuální obtěžování a považuje ho za formu přímé diskriminace. Pokud je pachatel usvědčen, vystavuje

se trestu pokuty, propuštění z práce a až osmi letům odnětí svobody. Policie často váhala s vyšetřováním, dokud se pachatel nedopustil závažného trestného činu, jako je sexuální zneužívání, znásilnění nebo jiné formy fyzického napadení.

Pachatelé odsouzeni za pronásledování (stalking) mohou být odsouzeni k odnětí svobody až na tři roky.

Nucená kontrola populace: Nebyly hlášeny žádné případy nucených potratů nebo nedobrovolné sterilizace. Osoby usilující o změnu pohlaví musí podstoupit sterilizaci, aby dosáhly změny pohlaví nebo legálního uznání pohlaví.

Diskriminace: Zákon přiznává mužům a ženám stejné právní postavení a práva, a to i podle rodinného, náboženského, osobního, pracovního, majetkového, národnostního a dědického práva. Ženy někdy zažívaly diskriminaci v zaměstnání a mzdovou diskriminaci (viz oddíl 7.d.).

Pozorovatelé kritizovali opatření prováděná za prvního nouzového stavu kvůli COVID-19. Osoby mimo zdravotnický personál se nemohly účastnit porodu. Podle kritiků se jednalo o porušení rodičovských práv otců a práv rodičky na pomoc a podporu.

Děti

I když počet dětí vyrůstajících v ústavní péči poklesl, byly tyto počty stále velmi vysoké. Pozorovatelé kritizovali délku řízení pěstounské péče, rostoucí počet případů sociální práce zahrnujících zneužívání nebo špatné zacházení, nedostatek veřejného bydlení a potíže s přístupem k adaptivnímu vybavení pro děti se zdravotním postižením. Pozorovatelé rovněž kritizovali nedostatek účinných nástrojů pro včasnou identifikaci dětských obětí. Reformní proces se zpomalil z důvodu absence centralizovaného regulačního orgánu či koordinovaného mezirezortního přístupu k otázkám dětí.

V listopadu Evropský výbor pro sociální práva Rady Evropy kritizoval zemi za rozsáhlé a diskriminační umístování zdravotně postižených a romských dětí do ústavní péče, jako jsou kojenecké ústavy. Podle jejich zjištění se problém týkal stovek dětí mladších tří let, zejména dětí z rodin s nízkými příjmy.

Registrace narozených dětí: Děti získávají občanství od svých rodičů. Každé dítě s alespoň jedním rodičem občanem je automaticky občanem. Děti narozené

neobčanům, jako jsou žadatelé o azyl nebo migranti, si zachovávají občanství svých rodičů. Úřady prováděly registraci narozených okamžitě.

Zneužívání dětí: Trest odnětí svobody pro osoby, u nichž byla shledána vina ze zneužívání dětí, se pohybuje od pěti do 12 let.

Ministerstvo práce a sociálních věcí registrovalo přibližně 2 500 případů, kdy došlo k rodinnému násilí. Nevládní organizace odhadují, že 40 000 dětí každý rok zažívá nějakou formu násilí.

Během jarního nouzového stavu v souvislosti s COVID-19 vláda stanovila přísná omezení svobody pohybu, až na několik výjimek, jako je nákup potravin a lékařská péče. V červnu oznámilo Dětské krizové centrum dvojnásobný nárůst hlášených případů zneužívání dětí, včetně případů sexuálního násilí, během první poloviny roku. Centrum připisovalo nárůst sociální izolaci, finančním a psychologickým důsledkům pandemie a souvisejícím omezením a také tomu, že děti i rodiny měly ztížený přístup k podpůrným službám. V jednom případě se násilný člen rodiny vrátil do domácnosti poté, co jeho dospělá dcera požádala o jeho vykázaní, protože pohotovostní služba pro něho nemohla najít ubytování v útulku či jinde.

Média informovala o několika případech zneužívání dětí s následkem úmrtí, včetně několika kojenců. Většina úmrtí byla způsobena fyzickým týráním nevlastními otci nebo partnery matek a zahrnovala zneužívání návykových látek nebo duševní poruchy. Pozorovatelé požadovali zřízení výboru, který by zkoumal úmrtí dětí a navrhli doporučení ohledně systémových preventivních opatření. Nevládní organizace rovněž vyzvaly ke zvýšení podpory a financování státním agenturám, které poskytují dětem právní pomoc a sociální služby.

Ve své výroční zprávě ombudsman uvedl, že zařízení pro krátkodobou péči o děti v krizových situacích byla často využívána k dlouhodobému bydlení, pro něž tato zařízení nejsou určena. Dále tato zařízení postrádala odbornou psychologickou pomoc pro děti a dostatečně nekomunikovala s rodinami dětí.

Předčasné a nucené sňatky: Minimální zákonem věkový limit pro manželství je 18 let. Několik osob z romské komunity uzavřelo sňatek ve věku mladším než zákonný věkový limit. Zákon dovoluje sňatek s přivolením soudu ve věku 16 let. Žádné oficiální sňatky osob ve věku mladším 16 let nebyly hlášeny.

Sexuální vykořisťování dětí: Zákon zakazuje sexuální vykořisťování dětí a držbu, výrobu a distribuci dětské pornografie; tato trestná činnost má stanovenou sazbu

trestu odnětí svobody až na osm let. Minimální věk pro konsensuální sex je 15 let. Sexuální styk s dítětem mladším 15 let se postihuje trestem odnětí svobody až na osm let; s přitěžujícími okolnostmi i více. Zákon zakazuje všechny formy obchodu a stanoví trest odnětí svobody v trvání dva až deset let za porušení tohoto zákazu; s přitěžujícími okolnostmi i více. Tyto zákony byly v zásadě uplatňovány.

V únoru měl premiéru dokumentární film *V síti*, který sledoval online a osobní interakce mezi herečkami, které se vydávaly za nezletilé dívky, a skutečnými sexuálními predátory. Film si získal si značnou pozornost médií. Během 10 dní poté, co byly založeny tři falešné osobní účty na sociálních médiích, kontaktovalo ženy představující nezletilé dívky celkem 2 458 mužů. Po odvysílání filmu policie zahájila devět trestních vyšetřování pro obvinění z nedovoleného kontaktu s dítětem, ohrožení morálky dítěte nebo držení dětské pornografie. Pachatelé byli ve věku od 21 do 62 let; nikdo z nich neměl předchozí kriminální historii. Nejméně čtyři muži byli odsouzeni a dostali podmíněný trest. Jeden muž vyhrožoval znásilněním jedné z hereček – která se vydávala za 12letou – a pokusil se ji vydírat zveřejněním svých nahých fotografií na sociálních médiích. Jeho případ získal v listopadu významnou mediální publicitu, když obviněný souhlasil s dohodou o vinně a trestu, která snížila potenciální maximální trest na 12 let na tříletý podmíněný trest s pětiletou podmínkou.

Mezinárodní únosy dětí: Země je stranou Haagské úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí z roku 1980. Viz výroční zpráva ministerstva zahraničí o mezinárodních únosech dětí rodiči (*Annual Report on International Parental Child Abduction* na <https://travel.state.gov/content/travel/en/International-Parental-Child-Abduction/for-providers/legal-reports-and-data/reported-cases.html>).

Antisemitismus

V zemi žilo přibližně 10 000 Židů. Veřejné projevy antisemitismu byly vzácné, ale aktivní byly malé, poměrně dobře organizované pravicové skupiny s antisemitskými názory. Ministerstvo vnitra pokračovalo ve sledování činnosti extremistických skupin a spolupracovalo s policií ze sousedních zemí i s místní židovskou komunitou.

Ministerstvo vnitra v roce 2019 zaznamenalo 23 trestných činů souvisejících s antisemitismem. Federace židovských obcí nahlásila v roce 2019 697 incidentů s antisemitskými motivy, z toho 95 procent byly případy nenávistných projevů na

internetu. Policie vyšetřovala vydavatele českého překladu antisemitské knihy pro děti napsané německým autorem v roce 1938.

V červenci vláda schválila Strategii boje proti extremismu a trestné činnosti z nenávisti 2020, která klade důraz na komunikaci, prevenci a vzdělávání s cílem omezit extremismus a bojovat proti radikalismu. Strategie se rovněž zabývá extremismem a trestnými činy z nenávisti na internetu.

Obchod s lidmi

Viz zpráva ministerstva zahraničí o obchodu s lidmi *Trafficking in Persons Report* na <https://www.state.gov/trafficking-in-persons-report/>.

Osoby s postižením

Zákon zakazuje diskriminaci osob s tělesným, smyslovým, intelektovým a duševním postižením. Ombudsman v mnoha případech vystupoval jako mediátor a jen několik málo případů končilo pravomocným odsouzením. Osoby se zdravotním postižením se nadále potýkaly s nedostatkem obecního i tržního bydlení. Hospodářský růst a aktivní opatření v oblasti zaměstnanosti vedly k výraznému snížení počtu nezaměstnaných osob se zdravotním postižením, ačkoliv pandemie COVID-19 tento trend zpomalila.

Do zvláštních škol se zvláště vyškolenými pedagogy mají ze zákona chodit pouze děti se závažným zdravotním postižením. Mnoho dětí bylo schopno docházet do běžných základních a středních škol a na vysoké školy; problémem však zůstávají finance. Ještě nikdo se nepokoušel tento stav změnit soudní cestou. Velký počet dětí se zdravotním postižením mohl navštěvovat běžné základní a střední školy a univerzity, ale financování další podpory vzdělávání, jako jsou pedagogičtí asistenti a speciální pomůcky, bylo i nadále nedostatečné.

V říjnu zveřejnila nevládní organizace zprávu založenou na průzkumu mezi 335 českými organizacemi, které pracují s osobami se zdravotním postižením. V předchozích třech letech se 52 procent organizací setkalo s alespoň jedním případem násilí na osobě se zdravotním postižením a jedna třetina se setkala s násilím na základě předsudků. Organizace uváděly, že mnoho případů násilí vůči osobám se zdravotním postižením vůbec nebylo hlášeno; 18 procent respondentů uvedlo, že buď oni, nebo jejich kolegové byli napadeni v souvislosti s jejich prací. Respondenti citovali širokou škálu předsudky motivovaného násilí, včetně slovních urážek a ponižování cizími osobami na veřejných místech; obtěžování a šikana ve

škole, na pracovišti a v komunitě; a krádeže, vydírání a fyzické útoky členů rodiny nebo přátel. Mezi pachateli figurovaly i zdravotní sestry v ústavních zařízeních, učitelé speciální pedagogiky a státní zaměstnanci.

Zpráva nevládní organizace citovala případ, kdy muž na vlakovém nádraží zaútočil na dospělého, který měl mírné mentální postižení a zrakové postižení spojené s obtížemi ve výrazu tváře a špatnou prostorovou orientací. Pachatel nazval oběť urážlivými výrazy evokujícími postižení oběti, natočil útok na mobilní telefon a obecně adresoval hanlivé komentáře vůči osobám se zdravotním postižením.

V červenci vláda schválila *Národní plán na podporu rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2021-2025*.

Kancelář ombudsmana je monitorovacím orgánem podle Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením. V září se v Kanceláři konalo první zasedání nově zřízeného poradního orgánu pro osoby se zdravotním postižením. Veřejný ochránce práv navštívil vládní a soukromá pracoviště zaměstnávající uvězněné nebo institucionalizované osoby, včetně osob se zdravotním postižením, aby prozkoumal podmínky, zajistil dodržování základních práv a zasazoval se o lepší ochranu před špatným zacházením. Ombudsman kritizoval nedostatek ubytování pro zdravotně postižené v železničním průmyslu a pomáhal v případech v této oblasti. Ombudsman také kritizoval nedostatek zákonů o přístupu vodících psů.

Veřejný ochránce práv v říjnu informoval, že soudy se v letech 2015 až 2019 zabývaly 19 případy diskriminace na základě důvodů zdravotního postižení. Veřejný ochránce se zapojil do 14 z těchto případů. Údajně docházelo k diskriminaci v zaměstnání, vzdělávání, lékařské péči, přístupnosti a sociálním začlenění. Navrhovatelé vznesli a měli nárok na různé formy úlevy, včetně peněžních pokut a soudních zákazů. Veřejný ochránce práv zdůraznil, že případy vedly k řadě pozitivních výsledků, včetně uznání, že infekce HIV je „tělesným postižením“. Padl i rozsudek ve prospěch muže, kterému byl odepřen byt z důvodu zrakového postižení, a dítěte, kterému bylo odepřeno vzdělání z důvodu diagnózy autismu; soud také rozšířil práva rodičů zesnulé dívky se zdravotním postižením k podání stížnosti.

Podle Úřadu vlády ministerstva nedodržovala zákon, který ukládá společnostem a institucím s více než 25 zaměstnanci, aby čtyři procenta zaměstnanců tvořily osoby s tělesným postižením. Namísto zaměstnávání osob se zdravotním postižením mnoho společností a institucí buď platilo pokuty, nebo nakupovalo výrobky od

společností, které zaměstnávaly osoby se zdravotním postižením, což je praxe, kterou kritizovala Národní rada pro zdravotně postižené i ombudsman.

Veřejný ochránce práv uvedl, že 32 procent prokázaných případů diskriminace v letech 2009 až 2019 souviselo se zdravotním postižením.

V roce 2019 dal okresní soud v Českých Budějovicích za pravdu Kanceláři veřejného ochránce práv v tom, že učitel se zrakovým postižením se stal obětí diskriminace ze strany ředitele školy, který ho šikanoval, a nakonec se pokusil ukončit pracovní poměr z důvodu zdravotního postižení. Soud přiznal učiteli náhradu škody a škola stáhla výpověď. V průběhu roku ombudsman pomohl zrakově postižené osobě poté, co prodejce zařízení nezohlednil její postižení. Trest zahrnoval povinnost dalšího školení pro zaměstnance dodavatele.

Národnostní/rasové/etnické menšiny

V zemi žilo přibližně 300 000 Romů a mnoho z nich čelilo různým způsobům diskriminace ve vzdělávání, zaměstnání a bydlení, stejně jako vysoké míře chudoby, nezaměstnanosti a negramotnosti. Vláda zavedla některá právní opatření, která byla považována za kontroverzní, a přesunula Agenturu pro sociální začleňování z Úřadu vlády na ministerstvo pro místní rozvoj. Agentura tak přišla o schopnost koordinovat práci s různými ministerstvy.

Trestné činy z nenávisti vůči Romům a menšinám byly i nadále problémem. V září krajský soud v Ostravě odsoudil muže k pěti letům vězení za napadení a zranění Roma v baru. Soud rozhodl, že útok byl motivován čistě etnickým původem oběti. Proti rozsudku byla podána odvolání.

Úředníci evidovali problémy, kterým čelily desítky Čechů romské národnosti, kteří se v průběhu roku vrátili ze Spojeného království kvůli pandemii COVID-19 a z důvodu brexitu. Vracející se občané se znovu usídlili především v oblastech s vysokou koncentrací Romů, jako jsou města Ostrava a Ústí nad Labem, a čelili problémům spojeným s nedostatkem bydlení a sociální asimilací. V očekávání, že se ze Spojeného království v důsledku brexitu bude vracet více Romů, vyslalo ministerstvo práce a sociálních věcí zástupce na české konzulární úřady ve Velké Británii, aby jim pomáhal s návratem.

Problémem byla i nadále segregace ve školách. Nevládní organizace uváděly, že existuje přibližně 12 škol, které jsou plně segregované, a 70 škol, kde je více než polovina žáků romské národnosti. Pozorovatelé kritizovali pokusy ministerstva

školský omezit dostupnost podpory vzdělávání a podkopat zájmy menšin změnou prováděcích předpisů k legislativě z roku 2016 na podporu integrovaného vzdělávání, která byla dobře přijata.

Podle odborníků dokument *Strategie rozvoje vzdělávání 2020–2030*, který vydalo ministerstvo školství, postrádá konkrétní akční plán, financování a delegování odpovědnosti. Odborníci rovněž uvedli, že chybí přesné statistiky procentuálního podílu romských studentů na státních školách, což brání formulaci účinných opatření k jejich začlenění.

Přibližně jedna třetina Romů žila v sociálně vyloučených komunitách a nadále čelila potížím při získávání veřejného i soukromého bydlení. Nezaměstnanost v těchto komunitách činila před pandemií COVID-19 celkem 31 procent ve srovnání se 6 procenty nebo méně v blízkých oblastech. Některé obce pokračovaly v aplikaci novely zákona z roku 2017 o boji proti chudobě, která snížila státní dotace na bydlení v oblastech, která byla označena z různých důvodů za oblasti se zvýšeným výskytem nežádoucích jevů (např. špatné životní podmínky a vysoká kriminalita). Některá města začala používat toto označení jako nástroj k vytlačení Romů a dalších občanů s nízkými příjmy na periferii města. Několik senátorů podalo ústavní stížnost a požádalo Senát, aby zrušil některá ustanovení zákona. Případ nebyl dosud vyřešen. Státní investiční program zaměřený na budování nových bytových jednotek a poskytování sociálních služeb prostřednictvím dvou projektů v celkové výši 1,35 miliardy korun (58 milionů dolarů) pokračoval a byl otevřen dalším městům. Agentura pro sociální začleňování nadále oponovala navrhované bydlení v přepravním kontejneru ve městě Most a poskytla alternativní řešení pro bytový odbor v Chánově; město však pokračovalo ve svém programu.

Stát i nadále podporoval romskou kulturu a dědictví. Muzeum romské kultury získalo od ministerstva kultury nemovitost v Praze, která má sloužit jako místo nového kulturního centra. Demolice prasečí farmy z komunistické doby v místě koncentračního tábora pro Romy z druhé světové války v obci Lety byla odložena kvůli pandemii COVID-19, ačkoli předpokládané datum dokončení roku 2023 zůstalo nezměněno.

Romové byli nejčastějším cílem nenávistných projevů na internetu a úřady podnikaly kroky k jejich řešení. V říjnu potvrdil krajský soud podmíněný trest pro muže, který zveřejnil výhrušné komentáře na internetu pod školní fotografií prvňáků z místní školy. Děti byly převážně romské, arabské a vietnamské národnosti a komentáře zmiňovaly odsun do plynové komory. Krajský soud odvolání zamítl.

V srpnu policie vznesla obvinění proti autorovi, který online zveřejnil článek o požáru bytového domu ve městě Bohumín, při kterém zahynulo 11 osob. Článek nepodloženě tvrdil, že údajný žhář a oběti byli Romové, a používal explicitní a urážlivý jazyk ve vztahu k obětem a incidentu. K obvinění se pojí maximální trestní sazba tří let vězení.

V březnu soud odsoudil 13 osob k podmíněným trestům (až 16 měsíců ve vězení se čtyřletou podmínkou) za online útoky na romského zpěváka Radoslava Banga. V roce 2016 zveřejnil Banga na Facebooku, že odešel ze slavnostního předávání hudebních cen Českého slavíka na protest proti ceně pro skupinu Ortel, která je spojena s krajní pravicí. V reakci na to se na Facebooku objevily stovky nenávistných komentářů. Jeden komentář odkazoval na „bílou vlast“ a odsun menšin do plynových komor.

Akty násilí, diskriminace a další protiprávní činy z důvodu sexuální orientace a genderové identity

Země má antidiskriminační zákony, které zakazují diskriminaci lesbických žen, homosexuálů, transgender a transsexuálních osob (LGBTI) v otázkách bydlení, zaměstnání, přístupu ke zdravotní péči a stát tyto zákony obecně prosazoval. Zákony země neobsahují zvláštní ustanovení o zločinech z nenávisti, které se týkají sexuální orientace a genderové identity. Násilných incidentů z důvodu sexuální orientace bylo málo a představitelé místní LGBTI komunity uvedli, že občané byli vůči LGBTI osobám většinou tolerantní; vyjádřili však obavy, že společnost je více polarizovaná a netolerantní k menšinám.

Na základě průzkumu ombudsmana z roku 2019 uvedlo 86 procent transsexuálů, že byli v předchozích pěti letech vystaveni diskriminaci, ve srovnání s 58 procenty lesbiček a 33 procenty homosexuálů. Více než třetina dotázaných LGBTI osob tvrdila, že v předchozích pěti letech čelila diskriminaci, což bylo třikrát vyšší než u běžné populace. Z účastníků průzkumu 91 procent LGBTI respondentů uvedlo, že nehlásí případy diskriminace úřadům, protože se domnívají, že incidenty jsou buď méně závažné nebo že orgány nebudou jednat. Nejčastějšími místy, kde docházelo k diskriminaci LGBTI osob, bylo pracoviště a škola.

Zákon o obětech trestných činů se vztahuje na lesbické, homosexuální, bisexuální a transsexuální menšiny, které však nejsou považovány za „zvláště zranitelné osoby“

a nemají nárok na další právní ochranu, na rozdíl od dětí, seniorů a obětí obchodování s lidmi nebo terorismu.

Během týdne Prague Pride v srpnu 2019 pachatel zapálil duhovou vlajku a vystřelil světlice na návštěvníky Pride Village – hlavního místa aktivit Prague Pride. Pachatel byl podmíněně odsouzen na 10 měsíců odnětí svobody s podmínkou na pět let a byl mu uložen peněžitý trest.

Nevládní organizace hlásily 50% nárůst počtu LGBTI dětí a dospívajících, kteří během pandemie COVID-19 vyhledali pomoc v krizových centrech. Nevládní organizace přisuzovaly tento nárůst neschopnosti mladých LGBTI lidí, z nichž někteří neprošli coming-outem, navazovat sociální a osobní kontakty se svými vrstevníky v LGBTI komunitě.

Transgender osoby se musí nechat sterilizovat, pokud chtějí dosáhnout změny pohlaví nebo legálního uznání pohlaví. Rada Evropy shledala tuto praxi v rozporu se závazky členských států EU v oblasti ochrany zdraví. Ombudsman doporučil vládě, aby předložila změny příslušných zákonů. V květnu 2019 Nejvyšší správní soud rozhodl, na rozdíl od názoru Evropského soudu pro lidská práva, požadavek na sterilizaci byl legitimní. Toto rozhodnutí bylo napadeno u Ústavního soudu a případ nebyl dosud projednán.

Společenské stigma HIV a AIDS

Osoby s HIV/AIDS čelily diskriminaci ve společnosti, i když nebyly hlášeny žádné případy násilí proti nim. Onemocnění HIV/AIDS je podle antidiskriminačního zákona považováno za zdravotní postižení, což přispělo ke stigmatizaci a diskriminaci HIV-pozitivních osob. Osoby s HIV/AIDS často raději tajily svůj stav, než aby podaly stížnost, což podle pozorovatelů vedlo k tomu, že problém nebyl dostatečně hlášen. Česká společnost AIDS pomoc uvedla, že většina pojišťoven neposkytuje zdravotní pojištění osobám s HIV/AIDS.

Nevládní organizace informovaly, že někteří lékaři odmítali léčit HIV pozitivní pacienty, a 67 procent z odhadovaných 3 500 HIV pozitivních osob v zemi uvedlo, že jim byla alespoň jednou odepřena lékařská péče. Některým pacientům bylo otevřeně řečeno, že důvodem odmítnutí byl jejich HIV status. Pozorovatelé se obávali, že pandemie COVID-19 by mohla vést k omezení testování na HIV a způsobit tak nižší počet diagnóz.

Jiné projevy násilí a diskriminace ve společnosti

Pozorovatelé zaznamenali případy násilí a diskriminace zaměstnanců nevládních organizací a cizinců.

V letech 2019 a 2020 pokračovaly online nenávistné útoky, včetně vyhrožování smrtí, proti ředitelce nevládní organizace, která poskytuje právní podporu obětem trestných činů z nenávisti, včetně různých menšinových skupin a migrantů. Ředitelka obdržela stovky nenávistných e-mailů. Pachatel u soudu vypověděl, že hlavní motivací jeho útoků bylo přimět ředitelku, aby přestala věnovat svůj čas ochraně obětí trestných činů z nenávisti. Verbální útoky hlásili také zaměstnanci nevládních organizací zaměřených na osoby se zdravotním postižením.

Nevládní organizace aktivně pracovaly na boji proti anti-muslimským postojům a hlásily pokles hlášených incidentů. V říjnu 2019 okresní soud v Teplicích podmíněně odsoudil pár za útok na muslimskou ženu a jejího manžela v roce 2018. Pár mířil na ženu a jejího manžela v parku v Teplicích vzduchovou pistolí a vyhrožoval, že je zabije.

V dubnu stáhla muslimská studentka ze Somálska žalobu proti své střední lékařské škole, která ve škole zakázala nosit hidžáb. V době zpětvzetí byla věc projednávána před pražským soudem poté, co případ vrátil zpět Nejvyšší soud s tím, že je třeba respektovat náboženský pluralismus. Navrhovatelka jako důvody pro zpětvzetí žaloby uvedla obavy z vyhrožování a odplaty.

Článek 7. Práva pracujících

a. Svoboda sdružování a právo na kolektivní vyjednávání

Zákon dává pracujícím právo vytvářet nezávislé odbory a být jejich členy dle své volby bez nutnosti mít k tomu povolení nebo se podvolit neúměrným požadavkům. Zákon uděluje právo svobodného sdružování občanům i zahraničním pracovníkům. Odbory jsou apolitické a nezávislé na státu a stát nesmí zasahovat do jejich vnitřních záležitostí. Minimální počet členů potřebných k založení odborové organizace je tři.

Zákon zakotvuje právo kolektivního vyjednávání, zakazuje diskriminaci namířenou proti odborům a neuznává činnost v odborech jako platný důvod k

propuštění z práce. Pracující ve většině oborů mají zákonem dané právo na stávku, pokud selže vyjednávání, a obvykle toto právo využívali.

Právo na stávku může být omezeno a stávky mohou být zakázány v kriticky důležitých službách, mj. v nemocnicích, v odvětvích zajišťujících dodávku elektřiny a vody, u pracovníků leteckého dispečinku, v jaderné energetice a v odvětví ropy a zemního plynu. Příslušníci ozbrojených sil, státní zástupci a soudci nesmějí zakládat odbory, být odborově organizováni ani stávkovat. Odbory jsou jedinými právoplatnými zástupci pracujících, a to i těch, kteří nejsou jejich členy. Při plánování stávky musí odbory písemně informovat o počtu členů stávkového výboru nebo kontaktních osob k vyjednávání. Konání stávky musí oznámit alespoň tři dny předem.

Zákon chrání odborové funkcionáře před propuštěním ze strany zaměstnavatele během funkčního období v odborech a po dobu 12 měsíců po jeho skončení. K propuštění odborového funkcionáře musí zaměstnavatel vyžádat předchozí souhlas zaměstnaneckého odborového svazu. Pokud unie nesouhlasí, je výpověď neplatná.

Stát účinně prosazoval příslušné zákony a zajišťoval, aby odborové svazy mohly fungovat bez zásahů. Státní opatření kontroly a nápravy byla přiměřená a postihy pokuty ve formě pokut byly srovnatelné s pokutami za podobná porušení předpisů.

Českomoravská konfederace odborových svazů (ČMKOS) oznámila, že v průběhu roku pokračovalo porušování pracovního práva a odborových pravidel. ČMKOS rovněž evidovala porušování a případy diskriminace, včetně toho, že zaměstnavatelé zvyšují administrativní bariéry pro kolektivní vyjednávání, vyhrožují propuštěním zaměstnanců, kteří uplatňují svá odborová práva, včetně odmítnutí ukončit činnost odborů nebo vzdát se pokusů o vytvoření odborů. V roce 2019 byl dlouholetý odborový předák v jedné firmě propuštěn okamžitě poté, co kritizoval způsob, jakým zaměstnavatel řešil incident v továrně zaměstnavatele, který způsobil úmrtí zaměstnanců. Propuštěný zaměstnanec se obrátil na soud. V případě ke konci roku ještě nebylo nařízeno jednání.

V průběhu roku odborové svazy nejčastěji používaly k dosažení svých cílů stávky a stávkovou pohotovost, převážně v rámci vyjednávání o mzdách.

b. Zakaz nucené práce a pracovní povinnosti

Zákon zakazuje všechny formy nucené nebo nedobrovolné práce a stát tyto zákazy efektivně prosazoval. Zdroje, systémy inspekce a prostředky nápravy byly adekvátní. Postihy byly přiměřené postihům za podobné jednání.

Muži a ženy z České republiky, Bulharska, Moldavska, Mongolska, Nepálu, Nigérie, Filipín, Rumunska, Ruska, Slovenska, Ukrajiny a Vietnamu jsou v České republice vykořisťováni k nuceným pracím, obvykle prostřednictvím nátlaku založeného na dlužním otroctví nebo dalším znevýhodnění, nejčastěji ve stavebnictví, zemědělství, lesnictví, výrobě a službách, včetně domácích prací. V květnu vláda schválila novou národní strategii, která má řídit státní kroky v boji proti obchodování s lidmi, včetně řešení nucených prací. Nepodařilo se jí však účinně prověřit zranitelné populace a dostatečně identifikovat domácí ani zahraniční oběti, zejména kvůli pandemii COVID-19. Soukromé agentury práce často používaly klamavé praktiky k náboru pracovníků ze zahraničí i zevnitř země.

Viz též zpráva ministerstva zahraničí o obchodu s lidmi *Trafficking in Persons Report* na <https://www.state.gov/trafficking-in-persons-report/>.

c. Zákaz dětské práce a minimální věkový limit pro zaměstnání

Zákon zakazuje nejhorší formy dětské práce. Minimální věk pro zaměstnání je 15. Zaměstnávání dětí ve věku od 15 do 18 let podléhalo přísným bezpečnostním normám, omezením pracovní doby a požadavku, aby práce nezasahovala do vzdělávání.

Zákon povoluje, aby děti mladší 15 let (nebo do dovršení povinné školní docházky) pracovaly pouze v určitých oblastech: kulturní a umělecká činnost, reklama, propagace a určitý činnosti v oboru modelingu nebo sportovní činnost. Dítě mladší 15 let může pracovat pouze tehdy, když obdrží od dětského lékaře kladný posudek o zdravotním stavu a předchozí souhlas Úřadu práce. Pracovní povolení pro děti se vydávají na dobu 12 měsíců. Zdroje, inspekce i prostředky nápravy byly dostačující. Státní úřad pro inspekci práce (SÚIP) efektivně vymáhal dodržování těchto předpisů. Sankce za jejich porušení byly dostatečnou prevencí jejich porušování. SÚIP v průběhu roku neinformoval o žádných případech porušení předpisů o dětské práci.

d. Diskriminace v zaměstnání a při výkonu povolání

Pracovně právní předpisy zakazují veškeré formy diskriminace z důvodu národnosti, rasy, barvy pleti, náboženství, politických názorů, národnostního původu, pohlaví, sexuální orientace, zdravotního postižení, HIV pozitivního stavu nebo přítomnosti jiných nakažlivých chorob, společenského postavení nebo členství v odborech.

Podle zprávy ombudsmana představovaly případy diskriminace na pracovišti největší počet stížností na veřejného ochránce práv v roce 2019 (31 procent). Podobně jako v předchozím roce se v roce 2019 nejvíce stížností týkalo diskriminace na základě věku, pohlaví a zdravotního postižení.

Průzkum vydaný v říjnu odhalil, že z 90 případů diskriminace, kterými se soudy zabývaly v letech 2015–19, 60 procent souviselo se zaměstnáním; jednalo se o diskriminaci zejména z důvodu věku a pohlaví. Celkově bylo 46 procent stížností u soudu podáno proti veřejným zaměstnavatelům a 19 procent se týkalo údajné diskriminace pracovníků ve vzdělávání. Přibližně 60 procent stěžovatelů v pracovněprávních sporech u soudu představovaly ženy. Soud zamítl 46 procent případů diskriminace v zaměstnání.

Stát zákon účinně prosazovala. Tresty byly srovnatelné s postihy za podobná porušení a pro vymáhání dodržování předpisů byly dostatečné kontroly a náprava. SÚIP prováděl v roce 2019 kontroly nerovného zacházení a diskriminace a uložil pokuty za porušení diskriminačních zákonů, zejména za nedodržení požadavku zaměstnávat konkrétní počet osob se zdravotním postižením, diskriminaci na základě zdravotního stavu, pohlaví a věku nebo publikaci diskriminačních pracovních inzerátů. SÚIP zaznamenal v roce 2019 mírný nárůst případů týkajících se nerovného zacházení a diskriminace na pracovišti (269 případů) ve srovnání s rokem 2018 (267 případů).

Platy žen zaostávaly za platy mužů přibližně o 22 procent. Ministerstvo práce a sociálních věcí začalo v rámci projektu „22 procent k rovnosti“ zavádět testovací nástroj pro zaměstnavatele, který hodnotí rozdíly v odměňování žen a mužů v organizaci. Testovací nástroj identifikuje mezery v odměňování a zvyšuje citlivost managementu na rozdíly v odměňování.

Sdružení na pomoc HIV pozitivním hlásila případy diskriminace v zaměstnání. HIV pozitivní jedinci nejsou ze zákona povinni oznámit svoji diagnózu svému zaměstnavateli, pokud jim to nebrání ve výkonu pracovních povinností. Někteří zaměstnavatelé propustili HIV pozitivní zaměstnance kvůli předsudkům ostatních

zaměstnanců. Aby se zamezilo obvinění z diskriminace, zaměstnavatelé takové propouštění odůvodňovali organizačními důvody, jako je nadbytečnost.

e. Přijatelné pracovní podmínky

Ministerstvo práce a sociálních věcí stanoví a vymáhá minimální mzdu. Minimální mzda je vyšší než minimální životní náklady, které jsou definovány jako minimální částka nezbytná k uspokojení základních měsíčních potřeb dospělých osob v pracovním věku. Vymáhání minimální mzdy bylo jedním ze základních cílů inspekcí SÚIP.

Zákon stanoví 40hodinovou pracovní dobu, dva dny volna týdně a alespoň 30minutovou přestávku během standardního pracovního dne. Zaměstnavatelé mohou vyžadovat až osm hodin práce přesčas za jeden týden za účelem splnění zvýšené poptávky, ale nejvýše 150 hodin práce přesčas za kalendářní rok. Dodatečnou práci přesčas lze požadovat pouze se souhlasem zaměstnance. Zákoník práce vyžaduje vyšší odměnu za práci přesčas, která odpovídá nejméně 125 procentům průměrné mzdy.

Vláda stanovila normy pro zdraví a bezpečnost na pracovišti pro hlavní hospodářská odvětví. Zákoník práce ukládá zaměstnavateli povinnost zajistit bezpečnost a ochranu zdraví na pracovišti, udržovat bezpečné a zdravé pracovní prostředí a zamezit zdravotním a bezpečnostním rizikům.

Vláda účinně vynucovala ustanovení zákona. K prosazení obecného souladu byly dostatečné kontroly a náprava. Inspektoři SÚIP prováděli kontroly dodržování zákoníku práce a ukládali pokuty, které jsou srovnatelné s těmi za podobná porušení. Plán inspekcí SÚIP se obvykle zaměřoval na odvětví s vysoce rizikovými pracovními podmínkami, jako je stavebnictví, zemědělství, lesnictví, nakládání s nebezpečnými chemikáliemi a doprava.

Podle ČMKOS zaměstnavatelé v roce 2019 nejčastěji porušovali ustanovení pracovního práva, která, týkala mezd, přesčasů a dob odpočinku.

V září úřady práce a odbory oznámily tisku, že během pandemie COVID-19 došlo k nárůstu porušování zákoníku práce místními firmami. Nejčastěji hlášená porušení spočívala ve snižování mezd v rozporu s pracovními smlouvami a v propouštění pod záminkou reorganizace. Například zaměstnanci jedné hutnické společnosti si stěžovali, že jim jejich zaměstnavatel nařídil čerpat dovolenou za

kalendářní rok a akceptovat zkrácení pracovní doby a mezd, přičemž jim hrozí, že pokud to nedodrží, propustí je.

V roce 2019 bylo na pracovišti registrovaných 42 416 úrazů, což bylo o 1 949 méně než v roce 2018. V roce 2019 došlo k 95 smrtelným úrazům, ve srovnání se 123 v roce 2018. Nejvíce úrazů a úmrtí na pracovišti došlo v zemědělství, lesnictví, dopravě, stavebnictví a zpracovatelském průmyslu. Byly vyšetřovány smrtelné nehody. Například když pracovník, který není vybaven ochrannými prostředky, spadl ze střechy budovy, na které pracoval, dospěl SÚIP k závěru, že zaměstnavatel nepřijal adekvátní technická a organizační opatření, aby zabránil pádu pracovníka z výšky, a nařídil náhradu škody.